

*Mandat –
regionale råd for spesialistutdanning av leger*

Spesialistutdanningsråd for hver av sykehusspesialitetene (spesialitetsvise spesialistutdanningsråd)

Dette dokumentet gjengir mandatet for regionens *spesialistutdanningsråd for hver av sykehusspesialitetene* (videre omtalt som *spesialitetsvise spesialistutdanningsråd*) etter vedtak i regionalt fagdirektørmøte 10.06.26 og regionalt HR-direktørmøte 29.04.26. Det er ett spesialistutdanningsråd for hver av de 44 sykehusspesialitetene.

Vedtakene omfatter også mandat til spesialistutdanningsråd for

- *sykehustjenesten i første del av spesialistutdanningen (LIS1-rådet)*
- *felles kompetansemål (FKM-rådet)*
- *fellesdelen av spesialistutdanninger med henholdsvis felles indremedisinske læringsmål (FIM-rådet) og felles kirurgiske læringsmål (FKI-rådet)*
- *overordnet samordning og harmonisering (samordningsrådet)*

De regionale utdanningssettene for leger i spesialisering (RegUt) publiserer mandatene på sin nettside, spesialisthelsetjenesten.no/lis.

Innhold i dokumentet

- [Formålet med spesialistutdanningsråd](#) s. 1
- [Forutsetninger virksomhetene må sørge for](#) s. 2
- [Spesialitetsvise spesialistutdanningsråd – oppgaver](#) s. 2
- [Sammensetning, roller og ansvar](#) s. 3
- [Organisering](#) s. 4
- [Kompetansebasert spesialistutdanning av leger og spesialisthelsetjenestens ansvar](#) s. 5

Formålet med spesialistutdanningsråd

Spesialistutdanningsrådene er sentrale i samarbeid og kvalitetsforbedring i spesialistutdanning av leger i spesialisthelsetjenesten. Målet er at spesialistutdanning skal være kjennetegnet av faglig kvalitet, psykologisk trygghet, tydelige forventninger og læringsfremmende tilbakemeldinger, og at samfunnet skal kunne forvente det samme av en nylig godkjent spesialist uavhengig av hvor spesialiseringen har foregått.

Samarbeidet skal legge til rette for samordning og harmonisering av virksomhetenes utdanningsplaner, og for felles vurderinger og anbefalinger til myndigheter og andre beslutningstakere om forhold ved spesialistutdanningene på regionalt og tverregionalt nivå.

Forutsetninger virksomhetene må sørge for

Lederlinjene i virksomhetene er ansvarlige for at representantene i spesialistutdanningsrådene blir satt i posisjon til å innfri forventningene som er gitt i mandatene, og at innholdet i mandatene og arbeidet i spesialistutdanningsrådene er kjent blant dem som er involvert i virksomhetens spesialistutdanning.

Representantene for virksomhetene behøver faglige innspill fra virksomhetens leger i spesialisering og virksomhetens overleger, for eksempel gjennom lokale utdanningsutvalg, og må sikres tilgang til relevante lederlinjer på riktig nivå for å kunne uttale seg på virksomhetens vegne om organisatoriske og økonomiske forhold ved spesialistutdanning. Virksomheter som utdanner leger i samme spesialitet i flere organisasjonsenheter skal samle seg om én felles representant, og må sørge for at den som skal representere hele virksomheten får tilstrekkelig forankring i samtlige enheter, for eksempel gjennom tverrgående utdanningsutvalg eller liknende strukturer.

Ledere skal kunne inviteres inn på sak, når det er nødvendig. Saker som rådene ikke løser selv eller ved å involvere lederlinjene, kan løftes etter etablerte rutiner, henholdsvis regionens *Rutine for håndtering av uenigheter og prosess for beslutning om endringer i LIS-utdanningen HSØ*¹ og tverregionale rutiner for endring av læringsmål og anbefalinger om læringsaktiviteter^{2,3}.

Ansatte som skal sitte i spesialistutdanningsrådene, må få avsatt nødvendig tid til å utføre oppgavene de skal løse i rådet, inkludert eventuelle lederverv og representasjon i spesialistutdanningsråd på tverregionalt nivå. Eventuelle reiseutgifter skal dekkes av virksomhetene. For å kunne representere en virksomhet i et spesialistutdanningsråd, kreves det samtykke til publisering av navn og e-postadresse i oversikten over sammensetningen av rådene på den regionale delen av spesialisthelsetjenesten.no/lis. Endringer i virksomhetenes representasjon skal være forankret i virksomhetens lederlinje og meldes til Regionalt utdanningscenter for leger i spesialisering i Helse Sør-Øst (RegUt HSØ) per e-post: regutpost@ous-hf.no.

Spesialitetsvise spesialistutdanningsråd – oppgaver

- Samarbeide om hensiktsmessig samordning og harmonisering av utdanningsplanene i spesialiteten, med anbefalinger om hvordan leger skal tilegne seg kunnskapen, ferdighetene og holdningene i læringsmålene, og bli kompetansevurdert. Planene skal styrke kvaliteten i spesialistutdanningen og tydelig vise
 - hvilken kompetanse det er forventet at leger i spesialisering oppnår i ulike perioder i spesialiseringen
 - hvordan legene skal tilegne seg kompetansen

¹ [Rutine for håndtering av uenigheter og prosess for beslutning om endringer i LIS-utdanningen HSØ](#)

² [Tverregional rutine for RegUt – Behandling av forslag om endring i læringsmål og tilhørende utdypende tekst \(...\)](#)

³ [Tverregional rutine for RegUt – Behandling av forslag om endring i Helsedirektoratets anbefalinger om læringsaktiviteter \(...\)](#)

- hvordan legene skal bli kompetansevurdert med læringsfremmende tilbakemeldinger underveis
 - hvordan virksomhetene skal vurdere legenes kompetanse opp mot forskriftens læringsmål før godkjenning
 - hvor legene skal gjennomføre tjenesten sin for å få nødvendige erfaringer – i egen utdanningsvirksomhet og gjennom samarbeidsavtaler med andre virksomheter
 - formål, innhold, vurderingsansvar og anbefalt varighet av spesialiseringperioder i andre virksomheter
- Løfte regionale og tverregionale saker som spesialistutdanningsrådene ikke løser selv, i henhold til etablerte rutiner¹.
 - Gi faglige anbefalinger om utvikling av læringsmålene i spesialiteten, med vurderinger av organisatoriske og økonomiske konsekvenser av forslag².
 - Formidle utdanningsvirksomhetenes behov for nasjonale læringsaktiviteter for leger i spesialisering, med faglige begrunnelser og vurdering av organisatoriske og økonomiske konsekvenser³.
 - Initiere samarbeid mellom virksomhetene om utvikling av læringsaktiviteter som øker kvaliteten i spesialistutdanningen (for eksempel simulering, ferdighetstrening og felles internundervisning).
 - Bistå RegUt med rekruttering av kursledere og kurskomiteer.
 - Gi innspill til det regionale helseforetaket om regionens utdanningskapasitet og -behov, samt andre forhold som bør løftes i linjen.
 - Gi vurderinger, anbefalinger og råd til myndigheter og andre beslutningstakere om forhold ved spesialistutdanning av leger.

Sammensetning, roller og ansvar

Alle virksomheter som er godkjent for spesialistutdanning i en spesialitet skal være representert i regionens spesialistutdanningsråd for spesialiteten med én representant. Representanten skal være godkjent spesialist, sentral i utforming av utdanningsvirksomhetens utdanningsplan og kompetansevurderingssystem, og fortrinnsvis utdanningsansvarlig overlege (UAO).

Spesialistutdanningsrådene skal ha leder, nestleder, representant til tverregionalt spesialistutdanningsråd for spesialiteten⁴ og, for spesialiteter der det er aktuelt, representant til spesialistutdanningsrådet for felles indremedisinske eller kirurgiske læringsmål (FIM- og FKI-rådet)⁵. Anbefalt virketid i rollene er fire år, med mulighet for to perioder. Rådene velger hvem som skal ha hvilke roller, og kan gjerne tilstrebe variasjon i hvilke virksomheter som fyller rollene over tid. Med

⁴ Se mandat for tverregionalt spesialistutdanningsråd på RegUts nettside, spesialisthelsetjenesten.no/lis

⁵ Se mandat for FIM- og FKI-rådet på RegUts nettside, spesialisthelsetjenesten.no/lis

mindre det er gode grunner for å velge en av de øvrige representantene, bør den som blir valgt til leder også være rådets representant i tverrregionalt råd, og eventuelt også FIM- eller FKI-rådet. I tilfeller hvor representantene ikke kommer til enighet om rollefordeling, kan RegUt utpeke.

Samtlige representanter skal orientere relevante lederlinjer og lokale utdanningsutvalg om spesialistutdanningsrådets virksomhet, og forankre faglige anbefalinger og vurderinger av organisatoriske og økonomiske konsekvenser på relevant nivå. Alle bidrar til å skrive møtereferat/-oppsummering i rådets Teams-kanal.

Leder må gjøre seg og rådet kjent med *Rutine for håndtering av uenigheter og prosess for beslutning om endringer i LIS-utdanningen HSØ*^{1Feil! Bokmerke er ikke definert.}, skal påse at det er fremdrift i rådets arbeid, avklare sakliste til møter, lede møter, sørge for valg av referent, være RegUts kontaktperson og invitere inn RegUt til møter ved behov.

Nestleder bistår leder, og er stedfortreder for leder ved behov.

Representant til tverrregionalt spesialistutdanningsråd skal bidra til samarbeid om spesialistutdanningen på tvers av regionene, og påse at innspill til Helsedirektoratet og andre beslutningstakere er tilstrekkelig forankret i sitt regionale råd.

Representant til spesialistutdanningsråd for felles indremedisinske eller kirurgiske læringsmål, velges i spesialitetsvise spesialistutdanningsråd der det er relevant. Denne skal sørge for informasjonsflyt og kommunikasjon om fellesdelen av spesialistutdanningen mellom rådet for sin spesialitet og rådene for de øvrige spesialitetene med samme felles indremedisinske eller kirurgiske læringsmål.

Organisering

Møtehyppighet varierer med hvilke oppgaver det enkelte spesialistutdanningsråd skal løse, som hovedregel minst en gang hvert halvår. Gjennomføring av møter er som hovedregel digitalt, av hensyn til miljø og økonomi, og fysisk ved behov. Hvert råd har tilgang til Teams-kanal for dokumentasjon og samhandling. Eventuelle reiseutgifter skal dekkes av virksomhetene.

RegUt bistår de spesialitetsvise spesialistutdanningsrådene med

- kunnskap om kompetansebasert spesialistutdanning, medisinsk pedagogikk og utviklingsmuligheter
- samordning av utdanningsplaner og avtaler om spesialiseringsperioder i andre virksomheter
- deltakelse i møter når det er behov for kontakt med / oppfølging fra RegUt
- veiledning om videre vei ved uenighet

- utforming av notater/saksgrunnlag og å løfte saker i riktig linje ved behov¹,^{Feil! Bokmerke er ikke definert.,Feil! Bokmerke er ikke definert.}
- kontakt med Sykehuspartner om regionale forhold i Kompetanseportalen
- gjennomføring av fagdager
- kostnadsfrie møterom i sine lokaler
- oppdatering og publisering av oversiktene over representantene i rådet og vedlikehold av Teams-kanaler
- maler for møteinnkalling, dagsorden, møteoppsummering, rotasjonsordninger for referentoppgaver og liknende

Kompetansebasert spesialistutdanning og spesialisthelsetjenestens ansvar

Bakgrunnen for opprettelsen av spesialistutdanningsrådene er innføringen av kompetansebasert spesialistutdanning for leger i Norge og myndighetenes plassering av ansvaret for spesialistutdanning i helsetjenesten⁶, og målene om likeverdig tjenestetilbud⁷ og samordnet og harmonisert spesialistutdanning i hele landet⁸.

Kompetansebasert spesialistutdanning

Legers spesialistutdanning skal sikre at godkjente spesialister har kompetansen samfunnet trenger. Etter at spesialistforskriften trådte i kraft i 2019 er det *legekollegiets vurdering av hva legen kan gjøre* som ligger til grunn for spesialistgodkjenning. Sammenliknet med spesialistgodkjenning basert på eksamensresultater eller innfrielse av obligatoriske krav til kurs, antall prosedyrer og tjenestetid, stiller kompetansebasert spesialistutdanning⁹ større pedagogiske krav til sykehusene.

Sykehusenes ansvar og myndighet – godkjente utdanningsvirksomheter

Utdanning av helsepersonell er en av sykehusenes fire oppgaver¹⁰ og en forutsetning for de øvrige; pasientbehandling, pasient- og pårørendeopplæring og forskning. For legers spesialistutdanning gjelder særskilte krav, nedfelt i spesialistforskriften, og i den sammenhengen brukes begrepet *utdanningsvirksomhet* om sykehus og andre virksomheter som ansetter leger i spesialisering¹¹.

Virksomheter som er godkjent for spesialistutdanning av leger, er ansvarlig for kvaliteten i både opplæring og kompetansevurdering. Ledere skal sørge for at virksomheten legger til rette for at leger

⁶ [Spesialistforskriften](#), fastsatt av Helse- og omsorgsdepartementet 8. desember 2016

⁷ [Spesialisthelsetjenestelovens formålsparagraf \(§ 1-1\)](#)

⁸ [Spesialistforskriften § 4 bokstav e](#)

⁹ Les mer om kompetansebasert spesialistutdanning på RegUts nettside spesialisthelsetjenesten.no/lis

¹⁰ [Spesialisthelsetjenesteloven § 3-8](#)

¹¹ [Spesialistforskriften § 2](#)

i spesialisering får erfaringene som er nødvendig for å bli spesialist, og for å sikre tilstrekkelig vurdering av legenes kompetansenivå før godkjenning av læringsmål.

Når en utdanningsvirksomhet godkjenner læringsmål for en lege som skal søke spesialistgodkjenning, legger Helsedirektoratet til grunn at virksomheten har sikret et tilstrekkelig observasjonsgrunnlag og har vurdert at legen har kompetanse på spesialistnivå. Direktoratet baserer spesialistgodkjenningen på utdanningsvirksomhetenes læringsmålsgodkjenning og attestasjon av innfridd krav til minstetid. Det er kvaliteten i utdanningsvirksomhetenes system for kompetansevurdering som skal sikre at en nylig godkjent spesialist kan gjøre det som er forventet ut fra læringsmålene.

Likebehandling i vurdering av kompetanse – krav fra Helse- og omsorgsdepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet løfter frem ledelsens ansvar «for å sikre at prosessene for vurdering er tilrettelagt slik at denne blir faglig forsvarlig og etterprøvable», og viktigheten av samordning: «Likebehandling i vurdering av kompetanse på tvers av virksomheter må tilstrebes, blant annet gjennom å ta i bruk vurderingsverktøy som sjekklister, observasjonsverktøy, kursprøver etc.»¹²

Samordning og reduksjon av uønsket variasjon

Spesialistforskriften gir de regionale helseforetakene ansvar for å bidra til en «samordnet og harmonisert utdanning i hele landet»⁸, i samsvar med spesialisthelsetjenestelovens formål om likeverdig tjenestetilbud⁷. Formålet med RegUt¹³ er «bedre kvalitet på utdanningen gjennom å etablere et godt samarbeid om utdanningsløp, læringsaktiviteter, veiledning og kompetansevurdering slik at en oppnår et likeverdig utdanningstilbud regionalt og nasjonalt.»

Handlingsplan for spesialistutdanning av leger i HSØ¹⁴ har mål om at «[v]irksomhetenes utdanningsplaner skal være standardiserte og gi tydelig informasjon om utdanningsløp, hvilke læringsmål som kan oppnås hvor og krav til kompetanse før [spesialiseringsperioder i andre virksomheter.] Det skal fremgå hvilke samarbeidsavtaler som foreligger og hvilke muligheter LIS har for å oppnå nødvendige læringsmål].».

Reduksjon av uønsket variasjon er et satsningsområde i regionen¹⁵. Målet om likeverdig utdanningstilbud åpner for variasjon der det er begrunnet med kvalitet, men utdanningsplanene i en spesialitet må være gjenkjennelige på tvers av utdanningsvirksomhetene og sikre felles tilnærming til vurdering av de samme læringsmålene.

Strukturer for samarbeid

For å unngå uønsket variasjon i utdanningsløpene, er det nødvendig med strukturer som legger til rette for samarbeid på tvers av virksomheter. Spesialistutdanningsrådene skal, sammen med RegUt

¹² Rundskriv fra Helse- og omsorgsdepartementet – [spesialistforskriften med kommentarer, redigert 28.02.25](#)

¹³ [Tverregionalt mandat for regionale utdanningssentre for leger i spesialisering](#)

¹⁴ Handlingsplan for spesialistutdanning av leger 2023-2025 Helse Sør-Øst

¹⁵ [Regional utviklingsplan 2040 for Helse Sør-Øst](#)

HSØ, sørge for samarbeid og løse oppgaver som er avgjørende for å ivareta spesialisthelsetjenestens ansvar for spesialistutdanning av leger.

Helsedirektoratets ansvar, forventninger til RegUt og spesialistutdanningsrådenes rolle i videreutvikling av læringsmål og anbefalinger om læringsaktiviteter

Helsedirektoratet skal følge med på helheten og kvaliteten i spesialistutdanningen, fastsette endringer i læringsmålene i spesialistforskriften, gi anbefalinger om læringsaktiviteter, og godkjenne søknader om spesialistgodkjenning og godkjenning som utdanningsvirksomhet¹⁶.

I Helsedirektoratets «Rutiner for innspill til endringer i læringsmål og læringsaktiviteter»¹⁷, legger direktoratet til grunn at RegUt skal «initiere revisjonsprosjekter der dette vurderes som hensiktsmessig», og bidra med vurderinger av faglige forhold og organisatoriske og økonomiske konsekvenser ved endringer som blir foreslått i læringsmål og anbefalinger om læringsaktiviteter. RegUts ansvar for gjennomføring og utvikling av de nasjonale kursene i Helsedirektoratets anbefalinger om læringsaktiviteter, utløser behov for anbefalinger fra spesialistene i utdanningsvirksomhetene om innhold, varighet, rekruttering av kursledere og organisering av kurskomiteer¹⁸.

Oppgavene krever at RegUt samarbeider tett med representanter fra utdanningsvirksomhetene som har kompetanse til å gjøre de faglige vurderingene myndighetene ber om, og som har forankring i relevante lederlinjer som kan involveres på sak, ved behov for mer omfattende vurdering av organisatoriske og økonomiske konsekvenser.

Spesialistutdanningsrådenes rolle i kvalitetsvurdering av utdanningsvirksomheter

I behandling av søknader om godkjenning som utdanningsvirksomhet, skal Helsedirektoratet både be om faglige råd fra Legeforeningens spesialitetskomiteer og påse at regionale helseforetak og andre aktører med interesse i saken gis anledning til å gi uttalelse¹⁹. Helsedirektoratet har bedt om å få kontakte spesialistutdanningsrådene for å kunne innhente vurderinger i disse sakene.

¹⁶ [Spesialistforskriften § 3 bokstav b](#)

¹⁷ Helsedirektoratets [rutiner for innspill til endringer i læringsmål og læringsaktiviteter](#)

¹⁸ [Tverregional rutine for RegUt – Ny- og videreutvikling av nasjonale læringsaktiviteter i spesialistutdanning av leger](#)

¹⁹ [Spesialistforskriften § 20](#)